

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תנ"ך

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	—	(20x2)	—	40	נקודות
פרק שני	—	(20x1)	—	20	נקודות
פרק שלישי	—	(28x1)	—	28	נקודות
פרק רביעי	—	(12x1)	—	12	נקודות
סך הכול	—			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.

(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתובת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — בראשית (40 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה — 20 נקודות).

בכל שאלה שבחרת, ענה על סעיף א (חובה), ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (לסעיף א — 8 נקודות; לסעיפים ב-ג — 12 נקודות).

1. קרא **בראשית**, פרק כ"ג.

ענה על סעיף א (**חובה**).

הפרק עוסק במשא ומתן בין אברהם לבין בני חת.

א. (1) מהו האירוע שבעקבותיו ניהל אברהם את המשא ומתן הזה? מה ביקש אברהם? (5 נקודות)

(2) האם השיג אברהם את מבוקשו? בסס את דבריך על הכתוב. (3 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים א'-ד' וגם **בראשית**, פרק ט"ו, פסוק ז'.

(1) יש הטוענים שיש סתירה בין ההבטחה לאברהם בפרק ט"ו, פסוק ז' ובין דברי אברהם לאנשי חת בפרק כ"ג,

פסוק ד'. הסבר את הסתירה. (5 נקודות)

(2) קרא את פירוש רשב"ם לפסוק ד'.

"גר ותושב אנכי" – מארץ נוכרייה באתי לגור כאן ונתיישבת עימכם, לכן אין לי מקום קברות אבות הנה."

הסבר מדוע, על פי פירוש רשב"ם, אין סתירה בין הבטחת ה' לאברם בפרק ט"ו, פסוק ז' ובין דברי אברהם

בפרק כ"ג, פסוק ד'. (7 נקודות)

ג. קרא פסוקים ג'-כ'.

(1) בפסוקים אלה מסופר שאברהם מנהל משא ומתן עם אנשי חת בנימוס אך בנחישות.

הבא ראיה אחת המלמדת על פנייה מנומסת אל אנשי חת וראיה אחת המוכיחה את נחישותו של אברהם

(סך הכול — שתי ראיות). הסבר כל אחת מן הראיות. (7 נקודות)

(2) מדוע אברהם מתעקש לשלם לעפרון, אף על פי שהוצע לו לקבל ללא תשלום את מה שביקש? (5 נקודות)

2. קרא **בראשית**, פרק כ"ז, פסוקים א'-כ"ט.

ענה על **סעיף א (חובה)**.

א. בקטע זה מסופר כי יעקב רימה את יצחק אביו.

(1) קרא פסוקים י"ח-י"ט ופסוק כ"ד.

על פי פסוקים אלה, הסבר את מעשה הרמייה של יעקב, וכתוב מהי המטרה שביקש להשיג באמצעות מעשה זה.

(5 נקודות)

(2) על פי פסוקים א'-כ"ט, יעקב מצליח להשיג את מטרתו. הבא ראיה אחת מן הפסוקים לביסוס קביעה זו.

(3 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. (1) הסבר כיצד השימוש בהטיות שונות של שם העצם "בן" בפסוקים אלה מלמד על העדפה שהעדיף כל אחד מן

ההורים את אחד מן הבנים. (6 נקודות)

(2) קרא פסוקים ח'-י"ז.

הבא שתי דוגמאות לביסוס הטענה כי רבקה פעלה בעורמה למימוש רצונה. הסבר כל דוגמה. (6 נקודות)

ג. קרא פסוקים י"א-י"ט ואת המדרש שלפניך לפסוק י"ד.

"וילך [יעקב] ויקח ויבא לאמו' - אנוס וכפוף ובוכה".

(בראשית רבה, פרק ס"ה, סימן ט"ו)

(1) הבא מן הכתוב ראיה אחת המבססת את דברי המדרש. הסבר את דבריך. (6 נקודות)

(2) הבא מן הכתוב ראיה אחת המפריכה את דברי המדרש. הסבר את דבריך. (6 נקודות)

3. קרא **בראשית**, פרק ל"ח, פסוקים ו'-ל'.

ענה על **סעיף א (חובה)**.

א. (1) על פי המסופר בפסוקים אלה, מה היה העוול שנעשה לתמר? בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

(2) הסבר כיצד תיקנה תמר את העוול שנעשה לה. (4 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא את הקטע שלפניך מפירושו של ספורנו לפסוק כ"ה.

"היא מוצאת והיא שלחה' - שלא נפל ליבה מהשתדל לזכות את עצמה [...] כי היה ליבה כלב הארי".

ספורנו מדמה בפירושו את הלב של תמר ללב של ארי.

הבא מפסוקים ו'-ל' שתי דוגמאות נוספות הממחישות דימוי זה, והסבר כל אחת מן הדוגמאות.

ג. (1) קרא פסוקים ו'-י"א ופסוק י"ד.

על פי פסוקים אלה, ציין מעשה ראוי לגנאי שעשה יהודה ומעשה ראוי לְשִׁבַּח שעשה יהודה. הסבר את דבריך.

(8 נקודות)

(2) הבא מפסוקים י"ב-ל' מעשה נוסף ראוי לְשִׁבַּח שעשה יהודה. נמק מדוע מעשה זה ראוי לשבח. (4 נקודות)

פרק שני – שמות (20 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-5 (20 נקודות).

בכל שאלה שבחרת, ענה על סעיף א (חובה), ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (לסעיף א – 8 נקודות; לסעיפים ב-ג – 12 נקודות).

4. קרא שמות, פרק ג', פסוקים ט'-כ"ב.

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים י'-י"ז.

(1) אחרי שהטיל ה' על משה את השליחות, מהו החשש שהביע משה בנוגע לעצמו, ומהו החשש שהביע משה

בנוגע לעם? (3 נקודות)

(2) ציין והסבר תשובה אחת של ה' בעניין החשש של משה בנוגע לעצמו ותשובה אחת של ה' בעניין החשש של

משה בנוגע לעם. (5 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים י"ג-כ"ב.

(1) ה' אומר למשה מה תהיה התגובה של הזקנים על דברי משה ומה תהיה התגובה של פרעה על דברי משה

והזקנים.

הסבר כל אחת מן התגובות האלה. בסס את דבריך על הכתוב. (6 נקודות)

(2) יש הטוענים שה' אמר למשה מראש מה תהיינה שתי התגובות כדי לחזק אותו בביצוע השליחות.

הסבר טענה זו בנוגע לכל אחת מן התגובות. בסס את דבריך על הפסוקים. (6 נקודות)

ג. קרא פסוק י"ח ופסוק כ"ב.

(1) מה הם הקשיים המוסריים שעולים מן הציווי של ה' בכל אחד מן הפסוקים? (6 נקודות)

(2) קרא את הפירוש של שד"ל לפסוק י"ח.

"אין ספק כי הבקשה הזאת הייתה בעקבה [ברמאות] כי לא הייתה דעתם לחזור, ומאחר שהוא [פרעה]

היה מעכבם ומשתעבד בהם בלא שום דין, אין לתמוה אם ציווה ה' להתפתל עם העיקש".

הסבר במילים שלך כיצד שד"ל מתרץ את הקושי המוסרי העולה מן הצו האלוהי בפסוק י"ח. (6 נקודות)

5. קרא שמות, פרק ל"ב, פסוקים א'-ו' ופסוקים כ"א-כ"ה.

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים א'-ו'.

(1) על פי פסוקים אלה, מדוע ביקש העם מאהרן לעשות להם אלוהים? בסס את דבריך על הכתוב.

(5 נקודות)

(2) כיצד הגיב אהרן על בקשת העם? (3 נקודות)

ענה על אַחַד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים א'-ו'.

(1) הבא ראיה אַחַת מן הכתוב המלמדת שהמעשה של אהרן והעם היה ביטוי לרצונם לעבוד את אלוהי ישראל,

והסבר את הראיה. (6 נקודות)

(2) הבא ראיה אַחַת מן הכתוב המלמדת שהמעשה של אהרן והעם מנוגד לעבודת אלוהי ישראל, והסבר אותה.

(6 נקודות)

ג. קרא את המדרש שלפניך לשמות, פרק ל"ב, פסוק ב'.

"אמר להם אהרן פרקו נזמי הזהב אשר באַזני נשיכם. אמר אהרן להם דבר קשה, שהנשים מתעכבות בו".

(מדרש תנחומא, פרשת כי תשא, סימן י"ט)

במדרש זה ביקשו חז"ל להגן על אהרן.

(1) על פי המדרש, מה ביקש אהרן להשיג באמצעות הציווי לעם? על פי פסוקים א'-ו', האם הושגה מטרתו?

נמק את דבריך, ובסס אותם על הכתוב. (7 נקודות)

(2) קרא גם פסוקים כ"א-כ"ה.

האם פסוקים אלה תומכים בפירוש המדרש למעשה של אהרן או מערערים אותו? נמק את דבריך.

(5 נקודות)

פרק שלישי – נושאי הבחירה (28 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 6-10 (28 נקודות).

ענה על סעיף א (חובה), ועל אחד מן הסעיפים ב-ג (לסעיף א – 12 נקודות; לסעיפים ב-ג – 16 נקודות).

שיבת ציון

6. קרא תהלים, פרק קכ"ו.

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב ה' אֶת־שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֹלְמִים: אָז
 יִמְלֵא שְׁחֹק פִּינוֹ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אִזּוּ יֹאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל ה':
 לַעֲשׂוֹת עִם־אֱלֹהִים: הַגְּדִיל ה': לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שִׂמְחִים:
 שׁוֹבָה ה': אֶת־שְׁבוֹתֵנוּ כְּאֶפְיָקִים בְּנֶגֶב: הַזְּרָעִים בְּדַמְעָה שְׁבִיתָנוּ
 בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הַלֶּחֶם יֵלֶךְ וּבִכְהֵ נִשְׂא מִשְׁךְ־הַזֶּרַע בְּאֵיבָא
 בְּרִנָּה נִשְׂא אֶלְמֵתָיו:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים ה'-ו'.

(1) המזמור מתאר שינוי ממצב רע למצב טוב.

הבא מן הפסוקים דוגמה לשינוי זה, והסבר אותה. (6 נקודות)

(2) הסבר כיצד הדוגמה ממחישה את המתרחש בתקופה המתוארת במזמור. (6 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא גם חגי, פרק א', פסוקים ב'-ו'.

(1) תאר את הפער בין הרגשות שהמשורר מתאר במזמור ובין דברי הנביא בנוגע למצב בימיו.

(8 נקודות)

(2) הסבר את הסיבה לפער זה. (8 נקודות)

ג. יש הטוענים כי הבקשה והדימוי שבפסוק ד' במזמור מבטאים דווקא את הקשיים שהיו ביהודה בזמן כתיבת המזמור.

הסבר את הבקשה ואת הדימוי שבפסוק ד' על פי טענה זו.

נביא ונבואה

7. קרא ירמיה, פרק ב', פסוקים א'-י"ג ופסוק כ"ב.

ירמיה, פרק ב', פסוקים א'-י"ג

א ויהי דבר-ה' אלי
 ב לאמר: הלך וקראת באזני ירושלם לאמר כה אמר ה'
 ג זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי
 ד במדבר בארץ לא זרועה: קדש ישראל לה' ראשית
 ה תבואתה כל-אכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאס-
 ו ה': שמעו דבר-ה' בית יעקב וכל-
 ז משפחות בית ישראל: כה אמר ה' מה-מצאו אבותיכם
 ח בי עול פי דחקו מעלי וילכו אחרי ההבל ויהפלו: ולא אמרו
 ט איה ה' המעלה אתנו מארץ מצרים המוליך אתנו
 י במדבר בארץ ערבה ושוחה בארץ ציה ועלמות בארץ לא-
 יא עבר בה איש ולא יושב אדם שם: ואביא אתכם אל-ארץ
 יב הכרמל לאכל פריה וטובה ותבאו ותטמאו את-ארצי
 יג ונחלתי שמתם לתועבה: הנהנים לא אמרו איה ה' ותפשי
 יד התורה לא ידעוני והרעים פשעו בי והנביאים נבאו בפעל
 טו ואחרי לא-יועלו הלכו: לכן עד אריב אתכם נאס-ה'
 יז ואת-בני בניכם אריב: כי עברו איי כתיים וראו וקדר שלחו
 יח והתבוננו מאד וראו הן היתה כזאת: ההימיר גוי אלהים
 יט והמה לא אלהים ועמי המיר כבודו בלוא יועיל: שמו שמים
 כ על-זאת ושערו חרבו מאד נאס-ה': כי-שתים רעות עשה
 כא עמי אתי עזבו מקודו מים חיים לחצב להם בארות בארת
 כב נשברים אשר לא-יכלו המים:

ירמיה, פרק ב', פסוק כ"ב

כב כי אס-תכבסו בנתר ותרבי-לך בדית נכתם עונך
 לפני נאם אדני ה':

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים א'-ג'.

(1) בפסוקים א'-ג' בא לידי ביטוי געגוע אל היחסים בין ה' לעם בתקופת המדבר.

הסבר כיצד הנביא מתאר את היחס של העם אל ה' ואת היחס של ה' אל העם בתקופת המדבר.
(6 נקודות)

(2) קרא פסוקים ד'-ט'.

על פי דברי הנביא בפסוקים אלה, לאחר תקופת המדבר לא שינה ה' את יחסו אל העם, ואילו העם שינה את יחסו אל ה'.

הוכח קביעה זו, ובסס אותה על הכתוב. (6 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים י'-י"ב.

(1) לשם מה הנביא מזמין את העם לעבור במקומות שמחוץ לארצם? (8 נקודות)

(2) על פי פסוקים אלה, הנביא נדהם מן היחס של העם כלפי אלוהיו.

הבא דוגמה לתדהמה של הנביא, והסבר את הדוגמה. (8 נקודות)

ג. (1) קרא פסוק י"ג.

הסבר כיצד שתי המטפורות שבפסוק זה ממחישות לעם שהתנהגותו היא חסרת היגיון. (8 נקודות)

(2) קרא גם פסוק כ"ב.

על פי פסוק זה, ירמיהו בדבריו לעם משתמש במטפורה כדי להביע מסר.

הסבר את המסר. (8 נקודות)

ט וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
 יא אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶרֶץ כְּנָעַן: וְהִקְרִיתֶם
 יב לָכֶם עָרִים עָרֵי מְקַלֵּט תְּהִיינָה לָכֶם וְגַם שְׂמֵה רֵצַח מִכֶּה-
 יג נַפֶּשׁ בְּשִׁגְגָה: וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלַט מְגָאֵל וְלֹא יָמוּת הָרֵצַח
 יד עַד-עֲמֹדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט: וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ-
 יו עָרֵי מְקַלֵּט תְּהִיינָה לָכֶם: אֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר
 יז לַיַּרְדֵּן וְאֵת שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מְקַלֵּט תְּהִיינָה:
 יח לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָגֵר וְלַתּוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תְּהִיינָה שֵׁשׁ הָעָרִים הָאֵלֶּה
 יט לְמִקְלַט לְנוֹס שְׂמֵה כָּל-מִכֶּה-נַפֶּשׁ בְּשִׁגְגָה: וְאִם-בְּכָלִי בְּרָזָלוּ
 יי הִכְהוּ וַיָּמָת רֵצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֵצַח: וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר-
 ייא יָמוּת בָּהּ הִכְהוּ וַיָּמָת רֵצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֵצַח: אִו בְּכָלִי
 ייב עֵץ-יָד אֲשֶׁר-יָמוּת בּוֹ הִכְהוּ וַיָּמָת רֵצַח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרֵצַח:
 ייג גָּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת-הָרֵצַח בְּפִגְעוֹ-כּוֹ הוּא יָמִתְנוּ: וְאִם-
 ייד בְּשִׁנְאָה יִהְיֶדְפְּנוּ אֶת-הַשְּׁלִיךְ עָלָיו בְּעִדְיָה וַיָּמָת: אִו בְּאֵיבָה
 ייח הִכְהוּ בִּידוֹ וַיָּמָת מוֹת-יוֹמָת הַמִּכָּה רֵצַח הוּא גָּאֵל הַדָּם יָמִית
 ייט אֶת-הָרֵצַח בְּפִגְעוֹ-כּוֹ: וְאִם-בְּפִתְעַ בְּלֹא-אֵיבָה הִדְפּוּ אֶת-
 יכ הַשְּׁלִיךְ עָלָיו כָּל-כָּלִי בְּלֹא צִדִּיָּה: אִו בְּכָל-אֶבֶן אֲשֶׁר-יָמוּת
 יכא בָּהּ בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא-אֵוִיב לוֹ וְלֹא מִבְּקִשׁ
 יכב רֵעֵתוֹ: וְשִׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּכָּה וּבֵין גָּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים
 יכג הָאֵלֶּה: וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת-הָרֵצַח מִיַּד גָּאֵל הַדָּם וְהִשִּׁיבוּ אֹתוֹ
 יכד הָעֵדָה אֶל-עִיר מְקַלְטוֹ אֲשֶׁר-נָס שָׂמָה וַיָּשֵׁב בָּהּ עַד-מוֹת
 יכה הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר-מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: וְאִם-יֵצֵא יֵצֵא
 יכו הָרֵצַח אֶת-גְּבוּל עִיר מְקַלְטוֹ אֲשֶׁר יָנוֹס שָׂמָה: וּמֵצֵא אֹתוֹ
 יכז גָּאֵל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מְקַלְטוֹ וְרֵצַח גָּאֵל הַדָּם אֶת-הָרֵצַח
 יכח אִין לוֹ דָם: כִּי בְעִיר מְקַלְטוֹ יָשֵׁב עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי-
 מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הָרֵצַח אֶל-אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:

(שים לב: המשך הקטע וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

כט והיו אלה
 ל לכם לחקת משפט לדדתיכם בכל מושבתיכם: כל-מכה-
 נפש לפי עדים ירצח את-הרצח ועד אחד לא-יענה בנפש
 לא למות: ולא-תקחו כפר לנפש רצח אשר-הוא רשע למות
 לב כִּי-מוֹת יומת: ולא-תקחו כפר לגוס אל-עיר מקלטו לשוב
 לג לשבת בארץ עד-מוֹת הפהן: ולא-תחניפו את-הארץ אשר
 אתם בה כי הַדָּם הוא יחנף את-הארץ ולא-יכפר
 לד לַדָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ-בָּהּ כִּי-אִם בַּדָּם שֹׁפְכוֹ: וְלֹא תִטְמֵא אֶת-
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי
 הֵשְׁכַן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ענה על סעיף א (חובה).

א. (1) קרא פסוקים ט'-כ"ה.

ציין שני קריטריונים שבאמצעותם מבחינים בין רוצח במזיד לרוצח בשגגה, והסבר אותם. (6 נקודות)

(2) הסבר את שתי האזהרות שמזהיר המחוקק בפסוקים ל'-ל"ב. (6 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים ט"ו-כ"ח.

יש הטוענים כי החוק אינו מבטל את מנהג גאולת הדם, אך ממתן אותו. הסבר טענה זו בנוגע לרוצח בשגגה.

בסס את דבריך על הכתוב.

ג. בפסוק ל"ג מוצג העיקרון שלפיו נקבע עונשו של הרוצח: "ולארץ לא יכפר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו".

(1) הסבר כיצד עיקרון זה עולה בקנה אחד עם החוק העוסק ברוצח במזיד. (8 נקודות)

(2) הסבר כיצד עיקרון זה מנוגד לחוק העוסק ברוצח בשגגה. נמק את תשובתך. (8 נקודות)

מזמורי תהלים

9. קרא תהלים, פרק ח'.

לְמַנְצֵחַ עַל־הַגִּתִּית מִזְמוֹר לְדָוִד: הִיא אֲדִינִנוּ מִהָאֲדִיר שִׁמְךָ
 בְּכָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־תָּנָה הוֹדֶךָ עַל־הַשָּׁמַיִם: מִפִּי עוֹלָלִים ו
 וִינָקִים יִסְדֶּת עֹז לְמַעַן צוֹרְרֶיךָ לְהַשְׁבִּית אוֹיֵב וּמִתְנַקֵּם: כִּי־
 אֲרֵאָה שְׁמִיךָ מַעֲשֵׂה אֲצַבְעֶיךָ יָרַח וְכֹכְבִים אֲשֶׁר כֹּונֶנְתָּה:
 מִהָאֲנוּשׁ כִּי־תִזְכְּרֵנוּ וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ: וְתַחֲסְרֵהוּ מֵעַט
 מֵאֱלֹהִים וְכְבוֹד וְהַדָּר תַּעֲטֶרְהוּ: תִּמְשִׁלֵּהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ כָּל־
 שְׂתָה תַחַת־רַגְלָיו: צִנְהָ וְאֵלֶפִים כָּלֶם וְגַם בַּהֲמוֹת שָׂדֵי:
 צִפּוֹר שָׁמַיִם וְדָגֵי הַיָּם עֵבֶר אֲרָחוֹת יָמַיִם: הִיא אֲדִינִנוּ מִהָ־
 אֲדִיר שִׁמְךָ בְּכָל־הָאָרֶץ:

ענה על סעיף א (חובה).

א. בפסוקים ד'-ו' באות לידי ביטוי שתי תפיסות הנוגעות למעמד האדם בעולם.

(1) מה הן שתי תפיסות אלה? (5 נקודות)

(2) הסבר כיצד כל אחת מן התפיסות שצינת בתת-סעיף (1) באה לידי ביטוי בפסוקים אלה. (7 נקודות)

ענה על אחת מן הסעיפים ב-ג.

ב. קרא פסוקים ז'-ח' וגם תהלים, פרק ק"ד, פסוקים י"ד-כ"ג.

מהו ההבדל בין מזמור ח' למזמור ק"ד בנוגע למעמד האדם בעולם? בסס את דבריך על הכתובים.

ג. קרא את הפירוש של רד"ק לתהלים, פרק ח', פסוק ג'.

" מפִּי עוֹלָלִים וִינָקִים' – אמר מתחילת צאת העולל לאוויר העולם ובמניקתו ניכרים נפלאות הבורא וחסדו על
 האדם [כי התינוק יודע לינוק מרגע לידתו] [...] לפיכך אמר 'מפי עוללים וינקים יסדת עז', שיכול להכיר האדם כי
 הכול בכוונת מכוון. לא בטבע ובמקרה [...] לבטל דברי המכחישים ולהשבית אויב ומתנקם".

על פי הפירוש של רד"ק, הסבר כיצד העוללים והיונקים מערערים על עמדת אויבי ה'.

א אַחֲרֵי־כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת־פִּיהוּ
וַיִּקְלַל אֶת־יוֹמוֹ:
ב וַיַּעַן אִיּוֹב וַיֹּאמֶר: יֹאבֵד יוֹם אֲוֹלַד בּוֹ וְהַלֵּילָה אָמַר הָרָה גְבוֹר:
ד הַיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה חֶשֶׁךְ אֶל־יְדִרְשֶׁהוּ אֱלֹהִים מִמֶּעַל וְאֶל־תּוֹפֵעַ
ה עָלָיו נִהְרָה: יִגְאֲלֶהוּ חֶשֶׁךְ וְעֲלָמוֹת תִּשְׁפֹּן־עָלָיו עַנְנָה וְבַעֲתָהּוּ
ו כְּמִדְרֵי יוֹם: הַלַּיְלָה הַהוּא יִקְחֶהוּ אֶפֶל אֶל־יַחַד בְּיַמֵּי שְׁנָה
ז בְּמִסְפַּר יָרְחִים אֶל־יָבֵא: הִנֵּה הַלַּיְלָה הַהוּא יִהְיֶה גְלוֹמוֹד אֶל־
ח תְּבוֹא רִנְנָה בּוֹ: יִקְבְּהוּ אֲדָרֵי־יוֹם הַעֲתִידִים עֲדָר לְוִיתָן: וַחֲשָׁבוּ
י כּוֹכְבֵי נֶשֶׁפּוֹ יִקּוּלְאוֹר וְאִין וְאֶל־יִרְאֶה בַּעֲפַעְפֵי־שָׁחַר: כִּי לֹא
יא סָגַר דְּלַתִּי בְטָנִי וַיִּסְתֵּר עֲמָל מֵעֵינַי: לָמָּה לֹא מִרְחַס אַמּוֹת
יב מִבְּטָן יִצְאָתִי וְאֶגּוּעַ: מִדּוּעַ קִדְמוֹנִי בְרַכִּים וּמַה־שָּׂדִים כִּי
יג אֵינֶנְךָ: כִּי־עָתָה שָׁכַבְתִּי וְאֶשְׁקוּט יִשְׁנֹתִי אֲזוּ וַיָּנוּחַ לִי: עַם־
טו מַלְכִים וַיַּעֲצִי אֶרֶץ הַבְּנִים חֲרָבוֹת לָמוֹ: אוֹ עַם־שָׂרִים זֶהָב לָהֶם
טז הַמְּמַלְאִים בְּתֵיחֶם כֶּסֶף: אוֹ כְּנָפַל טָמוֹן לֹא אֶהְיֶה כְּעֹלָלִים
יז לֹא־דָאוֹ אוֹר: שֵׁם רְשָׁעִים חֲדָלוּ רָגְזוּ וְשֵׁם יְנוּחוּ יִגְיַעִי כַח:
יח יַחַד אֲסִירִים שְׂאֲנָנוּ לֹא שָׁמְעוּ קוֹל נִגְשׁ: קִטְן וְגָדוֹל שֵׁם הוּא
כ וְעָבַד חֲפָשִׁי מֵאֲדָנוּ: לָמָּה יִתֵּן לְעַמֶּל אוֹר וְחַיִּים לְמִדְרֵי נֶפֶשׁ:
כא הַמְּחַכִּים לָמוֹת וַאֲיַנְנוּ וַיִּחַפְּרוּ מִמִּטְמוֹנִים: הַשְּׂמַחִים אֶל־
כב גִּיל יִשְׁיִשׁוּ כִי יִמְצְאוּ־קֶבֶד: לַגִּבּוֹר אֲשֶׁר־דָּרְכוּ נִסְתָּרָה וַיִּסְךְ
כד אֱלֹהִים בַּעֲדוֹ: כִּי־לִפְנֵי לַחֲמֵי אֲנַחְתִּי תִבָּא וַיִּתְּכוּ כַּמִּים שְׂאֲגָתִי:
כה כִּי פָחַד פָּחַדְתִּי וַיֵּאֲתִינִי וַאֲשֶׁר יִגְדַּתִּי יָבֵא לִי: לֹא שְׁלוֹתִי ו
כו וְלֹא שְׁקֻטִּי וְלֹא־נַחְתִּי וַיָּבֵא רָגְזוֹ:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על סעיף א (חובה).

- א. יש הטוענים כי בפרק שלפניך איוב מציג את המוות כמצב אידיאלי.
- (1) הבא מן הפרק שת דוגמאות להצגת המוות כמצב אידיאלי, והסבר כל דוגמה. (6 נקודות)
- (2) מדוע איוב רואה במוות מצב אידיאלי? בסס את דבריך על הכתוב. (6 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ג.

- ב. השטן טוען שאיוב יקלל את ה' (**איוב**, פרק א', פסוק י"א ו**איוב**, פרק ב', פסוק ה').
קרא **איוב**, פרק ג', פסוקים א'-ט'.
האם צדק השטן? נמק את דבריך ובסס אותם על הכתוב.

ג. קרא גם **איוב**, פרק ל"ח, פסוקים ט"ז-י"ח.

- (1) יש הטוענים כי בפסוקים אלה ה' משיב לאיוב על דבריו בנוגע למוות.
הסבר את התשובה של ה'. (8 נקודות)
- (2) יש הטוענים שבתשובת ה' לאיוב ה' ממעיט בערכו של איוב.
לדעתך, האם איוב ראוי ליחס זה של ה'? נמק את דבריך. (8 נקודות)

פרק רביעי — קטע להבנה ולניתוח (12 נקודות)

ענה על סעיף א (חובה), ועל אחד מן הסעיפים ב-ד (לסעיף א — 7 נקודות; לסעיפים ב-ד — 5 נקודות).

11. קרא בראשית, פרק כ'.

א וַיֵּסַע מֹשֶׁם אַבְרָהָם
 ב אֶרְצָה הַנֶּגֶב וַיֵּשֶׁב בֵּין-קִדְשׁ וּבֵין שׁוּר וַיִּגַּר בְּגָרָר: וַיֹּאמֶר
 אַבְרָהָם אֶל-שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אַחְתִּי הוּא וַיִּשְׁלַח אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ
 ג גָּרָר וַיִּקַּח אֶת-שָׂרָה: וַיִּבֹא אֱלֹהִים אֶל-אַבְיִמֶלֶךְ בַּחלֹם הַלַּיְלָה
 וַיֹּאמֶר לוֹ הֲנִיךְ מֵת עַל-הָאִשָּׁה אֲשֶׁר-לָקַחְתָּ וְהוּא בַעֲלַת בַּעַל:
 ד וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי הַגּוֹי גַּם-צַדִּיק תִּהְיֶה:
 ה הֲלֹא הוּא אָמַר-לִי אַחְתִּי הוּא וְהִיא-גַּם הוּא אָמְרָה אַחִי הוּא
 ו בְּתַסְלִבָּבִי וּבְנִקְוֹן כִּפִּי עָשִׂיתִי זֹאת: וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאֱלֹהִים
 ז בַּחלֹם גַּם אֲנֹכִי יָדַעְתִּי כִּי בְתַסְלִבְךָ עָשִׂיתָ זֹאת וְאַחֲשֶׁךְ
 ח גַּם-אֲנֹכִי אוֹתְךָ מִחֹטוֹ-לִי עַל-כֵּן לֹא-נִתְּתִיךָ לְנֶגַע אֵלֶיהָ:
 ט וְעַתָּה הֲשִׁב אֶת-הָאִישׁ כִּי-נָבִיא הוּא וְיִתְפַּלֵּל בְּעֶדְךָ וְחִיה
 י וְאִם-אֵינְךָ מוֹשִׁיב דַּע כִּי-מוֹת תָּמוּת אִתָּה וְכָל-אֲשֶׁר-לָךְ:
 יא וַיִּשְׁכַּם אַבְיִמֶלֶךְ בַּבֶּקֶר וַיִּקְרָא לְכָל-עַבְדָּיו וַיְדַבֵּר אֶת-כָּל-
 יב הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאָזְנֵיהֶם וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים מְאֹד: וַיִּקְרָא
 יג אַבְיִמֶלֶךְ לְאַבְרָהָם וַיֹּאמֶר לוֹ מַה-עָשִׂיתָ לָנוּ וּמַה-חָטַאתָ לָךְ
 יד כִּי-הִבְאֵת עָלַי וְעַל-מִמְלַכְתִּי חֲטָאָה גְדוֹלָה מִעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא-
 טו יַעֲשׂוּ עָשִׂיתָ עִמָּדִי: וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ אֶל-אַבְרָהָם מַה רָאִיתָ
 טז כִּי עָשִׂיתָ אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה: וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם כִּי אָמַרְתִּי רַק
 יז אֵין-יִרְאָת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה וְהִרְגוּנִי עַל-דְּבַר אִשְׁתִּי: וְגַם-
 יח אֲמֹנָה אַחְתִּי בַת-אָבִי הוּא אֵךְ לֹא בַת-אִמִּי וְתַהֲיִי לִי לְאִשָּׁה:
 יט וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִתְעָו אֹתִי אֱלֹהִים מִבֵּית אָבִי וַאֲמַר לָהּ זֶה
 כ חֲסִדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשִׂי עִמָּדִי אֵל כָּל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר נָבִיא שְׁמָה
 כא אָמַרְתִּי לִי אַחִי הוּא: וַיִּקַּח אַבְיִמֶלֶךְ צֹאן וּבָקָר וְעַבְדִּים וּשְׂפָחַת
 כב וַיִּתֵּן לְאַבְרָהָם וַיֵּשֶׁב לוֹ אֶת שָׂרָה אִשְׁתּוֹ: וַיֹּאמֶר אַבְיִמֶלֶךְ
 כג הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ שָׁב: וּלְשָׂרָה אָמַר הִנֵּה נָתַתִּי
 כד אֵלַיךְ בְּסֹף לְאַחֶיךָ הִנֵּה הוּא-לָךְ בְּסוֹת עֵינַיִם לְכָל אֲשֶׁר אֵתְךָ
 כה וְאֶת-כָּל וְנִכְחַת: וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל-הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים
 כו אֶת-אַבְיִמֶלֶךְ וְאֶת-אִשְׁתּוֹ וְאִמְהָתָיו וַיִּלְדוּ: כִּי-עָצַר עָצַר
 זֶה בְּעַד כָּל-רַחֵם לְבֵית אַבְיִמֶלֶךְ עַל-דְּבַר שָׂרָה אִשְׁתּוֹ
 אַבְרָהָם:

ענה על סעיף א (חובה).

א. קרא פסוקים א'-ז' שלפניך.

(1) מהו המעשה שעשה אבימלך, ומה פסול במעשה זה? (4 נקודות)

(2) אבימלך טוען כי "בָּתֶּם לַבָּבִי וּבְנֵיךְ בְּפִי עֲשִׂיתִי זֹאת" (פסוק ה'). הסבר כיצד הוא מבסס טענה זו.

(3 נקודות)

ענה על אחד מן הסעיפים ב-ד.

ב. קרא פסוקים ט'-י"א שלפניך.

אברהם מתרץ את מעשהו וטוען "כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה" (פסוק י"א).

לדעתך, האם על פי המסופר בקטע שלפניך, צדק אברהם בדבריו?

נמק את תשובתך ובסס אותה על שתי דוגמאות מן הכתוב.

ג. קרא פסוקים י"ב-י"ג שלפניך.

(1) על פי פסוקים אלה, כיצד אברהם מתרץ את הדברים שאמר על שרה כאשר הציג אותה בארץ גרר?

(2 נקודות)

(2) קרא גם פסוק ב' שלפניך.

הסבר כיצד מפסוק זה משתמעת ביקורת על דברים אלה של אברהם. (3 נקודות)

ד. קרא פסוק ז' ופסוקים י"ז-י"ח שלפניך וגם **בראשית**, פרק כ"א, פסוקים א'-ב'.

על פי דברי חז"ל, אדם המתפלל לפתרון בעיה של אדם אחר, מקרב את הפתרון לבעיה שלו עצמו

(על פי **בבא קמא**, צב, ע"א). הסבר והדגם קביעה זו על פי פסוקים אלה.

בהצלחה!